

PANDA Training Toolkit

Deel 3 – Groepsparticipatie: processen en vaardigheden

Dit document maakt deel uit van het Europese Erasmus+KA- project, "Participation and Collaboration for Action", acroniem PANDA, code 2020-1-BE02-KA202-074818. Bij het project zijn 4 Europese universiteiten betrokken: Arteveldehogeschool (België), Norwegian University of Science and Technology (Noorwegen), Queen's University Belfast (Noord-Ierland) en Universidad Complutense de Madrid (Spanje). Er zijn ook 4 organisaties bij betrokken: Agentschap Opgroeien (België); Trondheim Kommune /Link (Noorwegen); Voice of Young People in Care, VOYPIC, (Noord-Ierland) en Fundación Secretariado Gitano, FSG (Spanje).

Deel 3 – geschreven door Winter, K., en het UCM/ Fundación Secretariado Gitano team met aanvullingen op het ontwerp – auteurs: Winter, K., Mercado García, E., Leyra Fatou, B., Roncal Vargas, C., Ortiz Mateos, M., Blanco Carrasco, M., Corchado Castillo, A.I., Dorado Barbe, A.I. en Aerts, L., Børmark, P., Eerdeken, W., Haedens, N., Heirbaut, E., Hernes, S., Husby, I.S., Juul R., Lowagie, L., McCafferty, P., Mercado García, E., McGuigan, G., Roncal Vargas, C., Saenen, V., Toal, A.

Inhoud

ALGEMENE INTRODUCTIE	3
1 AANVANG DEEL 3 SOCIALE/GROEPSPARTICIPATIE: PROCESSEN EN VAARDIGHEDEN.....	3
2 GROEPSREGELS	3
3 DOELEN EN DOELSTELLINGEN VAN DE TRAININGSSESSIE	3
DEEL A: GROEPSPARTICIPATIE/MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE: WAT IS HET?	5
DEEL B: SOCIALE/GROEPSPARTICIPATIE: DE ONDERLIGGENDE PROCESSEN EN VAARDIGHEDEN	6
DEEL C: GROEPS-/SOCIALE PARTICIPATIE IN DE PRAKTIJK TOEPASSEN	7
DEEL D: BEËINDIGEN VAN DE SESSIE	9
BIJLAGE ÉÉN	10
INFORMATIEBLAD OVER SOCIALE/GROEPSPARTICIPATIE (CASUS UIT MADRID)	10
BIJLAGE TWEE: SJABLOON VOOR OEFENINGEN IN SECTIE B	13
REFERENTIES	21

Algemene introductie

De toolkit is ontworpen als onderdeel van het Erasmus+ PANDA-project. Het bestaat uit vier aparte delen:

- Deel een, wettelijke kaders, richt zich op het IVRK, General Comments
- Deel twee behandelt uitdagingen en mogelijkheden
- Deel drie gaat over sociale/groeps participatie
- Deel vier richt zich op methoden en tools

Elk onderdeel kan worden gebruikt als een op zichzelf staande oefening of de onderdelen kunnen opeenvolgend worden gegeven. De toolkit vormt een aanvulling op de bronnen die zijn ontworpen als onderdeel van het Erasmus+-project. Opleiders en deelnemers wordt sterk aangeraden om deze naast de toolkit te gebruiken.

1 Aanvang deel 3 sociale/groeps participatie: processen en vaardigheden

De opleider nodigt de deelnemers uit om te vertellen wie ze zijn, waar ze werken en welk talent ze hebben.

2 Groepsregels

De opleider nodigt de deelnemers uit om enkele groepsregels te identificeren volgens welke de groep zal werken en die kunnen omvatten:

- vertrouwelijkheid - wat in de groep wordt gezegd, blijft in de groep
- iedereen is evenwaardig
- wat in de groep wordt gezegd, blijft in de groep
- zorg voor ruimte voor iedereen om deel te nemen
- waardeer de bijdragen van iedereen, of je het nu eens bent of niet
- creëer leeransen voor elkaar en voor de organisatie als geheel
- geef alleen constructieve feedback.

3 Doelen en doelstellingen van de trainingssessie

De opleider schetst de doelstellingen van de trainingssessie. Dit onderdeel van de toolkit richt zich op sociale/groeps participatie en de ondersteunende processen en vaardigheden die de participatierechten van kinderen en jongeren mogelijk maken. De doelstellingen zijn:

- Vergroten van de kennis van deelnemers over groeps participatie (sociale participatie).
- Kennis van de vereiste principes en processen
- Verwerven van de vereiste vaardigheden
- Professionals inspireren met praktijkvoorbeelden van projectpartners Fundación Secretariado Gitano (FSG), Trondheim Kommune, VOYPIC en het Vlaams Agentschap Opgroeien om veranderingen door te voeren in hun eigen organisatie.

Deel A: Groepsparticipatie/maatschappelijke participatie: wat is het?

Doel van de oefening

Het doel van de volgende oefening is de deelnemers doen nadenken over wat sociale participatie is, wat de onderliggende principes zijn en wat de verbanden zijn met de participatierechten van kinderen zoals gedefinieerd in het IVRK.

Instructies

- Verdeel de mensen in groepjes van 2-3
- Nodig de deelnemers uit om hun begrip van groeps-/sociale participatie uit te wisselen en eventuele voorbeelden te noemen
- Nodig de deelnemers uit om de kernprincipes en hun afstemming op het VRK te bespreken
- Breng de groep weer bij elkaar en deel definities
- De opleider voegt sleutelwoorden toe aan een flip-over/woordwolk en deelt de betekenis ervan met de groep
- De opleider overhandigt de deelnemers het informatieblad over sociale/groepsparticipatie [zie bijlage 1] en vraagt hen dit te lezen
- Aan het einde van de oefening zullen de deelnemers een duidelijk idee hebben van wat groepsparticipatie/sociale participatie is en waar het vandaan komt.

Deel B: Sociale/groeps participatie: de onderliggende processen en vaardigheden

Doel van de oefening:

Het doel van deze oefening is dat de deelnemers de processen en vaardigheden verwerven die ten grondslag liggen aan sociale participatieprojecten en verbanden leggen met de participatierechten van kinderen zoals gedefinieerd in het VRK.

Instructies:

- De opleider nodigt mensen uit om terug te gaan naar hun groepjes van 2-3
- Elke groep krijgt de casus (zie bijlage 1 voor de casus)
- Elke groep wordt gevraagd te reflecteren over hoe en op welke manieren ze met een groep kinderen zouden werken aan een voorstel om een aspect van de dienst te veranderen.
- Aan de hand van drie delen: stadia in het proces; uitdagingen/kansen bij elke fase; vaardigheden die in elke fase vereist zijn, wordt elke groep gevraagd om de stadia in het proces en de vereiste vaardigheden te identificeren [een ingevuld sjabloon is beschikbaar in bijlage twee om de gespreksleider te helpen bij het leiden van de discussie].

De begeleider roept de groep bij elkaar om hun ideeën te delen. Aan het einde van deze oefening vraagt de opleider elke deelnemer om één ding te noemen dat ze anders kunnen doen in hun organisatie of dat hun organisatie anders kan doen.

Deel C: Groeps-/sociale participatie in de praktijk toepassen

Doel van de oefening

Het doel van deze oefening is om de deelnemers te laten uitwisselen over enkele succesvolle sociale participatieprojecten.

De opleider verdeelt de groep in kleinere groepen (maximaal 4 deelnemers in elke groep) en nodigt groepsleden uit om een selectie van de onderstaande bronnen te bekijken die succesvolle projecten voor groeps-/sociale participatie in verschillende landen belichten.

Klik voor video's en podcasts op de onderstaande links

VIDEO'S IN HET ENGELS (Nederlandse ondertiteling kan worden ingesteld)

[Kinderparticipatie: van stem naar keuze](#)

[Waarom is kinderparticipatie belangrijk](#)

[Kinderparticipatie](#)

[Het recht van kinderen om deel te nemen aan openbare besluitvormingsprocessen](#)

[Webinar - Kinderparticipatie van Global Child Forum](#)

VIDEO'S IN HET SPAANS (Nederlandse ondertiteling kan worden ingesteld)

[COPIA](#)

VIDEO'S IN HET SPAANS (Nederlandse ondertiteling kan worden ingesteld)

[Deelname Infanterie en Adolescencia Madrid](#)

[Wil je deelnemen aan COPIA?](#)

[Ik ben geen bedrieger](#)

FSG-VIDEO'S (Nederlandse ondertiteling kan worden ingesteld)

Samuels vraag

<https://www.youtube.com/watch?v=924rxYJ9CF8>

Fundación Secretariado Gitano - #LeonorDropsOutOfSchool

<https://www.youtube.com/watch?v=veyc0MgXfbA>

Ik ben geen dief/rover

<https://www.youtube.com/watch?v=DqBvpWbmdkQ>

Roma-video - Gelijke kansen

<https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/l-182046?lg=EN>

VIMEOS

Kinderstemmen via de participatiepunten van REACCH

Implementatie van een participatieve aanpak vanuit REACCH

PODCASTS

Uitdagingen van deelname aan REACCH

Instructies

- De opleider nodigt de deelnemers uit om in vier groepen te gaan zitten
- Elk van de vier groepen bekijkt het materiaal van één land en houdt een aantekening bij van de betrokken processen en vaardigheden. Vragen waar deelnemers over kunnen nadenken zijn:
  - Hoe is de maatschappelijke participatie ontstaan? Wat is er gebeurd? En wat er daarna gebeurde enzovoort
  - Hoe kregen kinderen een stem in groepsverband? Welke vaardigheden waren nodig?
  - Hoe lang duurt het proces?
  - Was de bredere gemeenschap (ouders en gemeenschap) erbij betrokken? Hoe?
  - Wat helpt om een voorstel succesvol te maken?
  - Welke belemmeringen beperken het slagen van maatschappelijke participatie?
  - Wat werkt? Welke tools/methoden worden gebruikt/zijn nuttig?
  - Als we het kind zouden vragen wat een verschil maakte met betrekking tot hun participatierechten, wat zouden ze dan nu en op de langere termijn zeggen?
- De opleider brengt de deelnemers bij elkaar en vraagt hen om hun feedback te delen.

Deel D: Beëindigen van de sessie

De begeleider brengt de groep bij elkaar en vraagt de groep te reflecteren over:

- Een nieuw aspect dat ze inspirerend vonden
- Wat ze in de praktijk voortaan anders gaan doen
- Wat ze hun team, organisatie zullen vragen om te overwegen in termen van beleids- / praktijkveranderingen

Bijlage één

Informatieblad over sociale/groeps participatie (Casus uit Madrid)

De oprichting van Lokale Commissies Kinder- en Jeugdparticipatie zijn participatieorganen en zijn verbonden aan de Lokale Raden voor de Kinder- en Jeugdzorg.

Ze zijn opgericht als entiteiten om de uitwisseling te vergemakkelijken tussen overheidsdiensten, staats-, regionale en lokale, evenals sociale organisaties die betrokken zijn bij het welzijn van kinderen en adolescenten, om de acties van de overheid te inspireren en te verrijken.

In navolging van de aanbevelingen van UNICEF Child Friendly Cities, wordt aanbevolen dat de methodologie die wordt toegepast voor de oprichting van de lokale comités participatief en actief is. Het is noodzakelijk dat de bij dit proces betrokken professionals de rol spelen van begeleiders en opleiders in plaats van toezichthouders van de uit te voeren activiteiten en acties (Aranda y Malagón, 2013; Cabrerizo et al., 2018).

Volgens Hart: “Een natie is democratisch in de mate dat haar burgers betrokken zijn, vooral op gemeenschapsniveau. Het vertrouwen en de competentie om betrokken te zijn, moeten geleidelijk worden verworven door te oefenen. Het is om deze reden dat er geleidelijk steeds meer mogelijkheden moeten komen voor kinderen om deel te nemen aan elke strevende democratie, en vooral in die landen die er al van overtuigd zijn dat ze democratisch zijn. Met de stijgende aandacht voor kinderrechten beginnen we een toenemende erkenning te zien van het vermogen van kinderen om voor zichzelf te spreken. Hoewel participatie van kinderen en jongeren over de hele wereld in verschillende mate aanwezig is, is er helaas ook vaak uitbuiting of lichtzinnigheid. Dit essay is geschreven voor mensen die weten dat jongeren iets te zeggen hebben, maar die graag verder willen nadenken over het proces. Het is ook geschreven voor mensen die het in hun macht hebben om kinderen te helpen een stem te krijgen, maar die, onbewust of onbewust, hun betrokkenheid bagatelliseren” (1992).

Het doel is om burgerparticipatie vanaf de vroege kinderjaren te bevorderen onder de verantwoordelijkheid van het lokale bestuur in samenwerking met sociale entiteiten.

De werksessies tussen kinderen en professionals moeten zowel rekening houden met de bijzonderheden van elk kind als met hun eigen opvattingen. In die zin plannen en creëren

de professionals gezamenlijk hun participatieactiviteiten voor de oprichting van de Lokale Comités en de verkiezing van vertegenwoordigers.

Deze activiteit zal de burgerschapsstatus en het proces van opbouw van democratie versterken, van vooraf gedefinieerde rollen (door volwassenen) tot besluitvorming (door kinderen en adolescenten) door middel van concrete projecten die volwassenen zullen helpen hun houding ten opzichte van kinderen en hun belangenbehartiging te evalueren (Hart, 1992).

Het zal ook de niveaus van participatie aanmoedigen die door Shier (2001) worden overwogen:

Niveau 4. Kinderen worden betrokken bij besluitvormingsprocessen.

Reflecteren over:

- Ben je klaar om kinderen mee te laten doen in je besluitvormingsprocessen?
- Is er een procedure die kinderen in staat stelt om mee te beslissen?
- Is het een beleidsvereiste dat kinderen betrokken moeten zijn bij besluitvormingsprocessen?

Niveau 5. Kinderen delen de macht en verantwoordelijkheid voor besluitvorming.

Reflecteren over:

- Ben je klaar om een deel van je volwassen macht met kinderen te delen?
- Is er een procedure die kinderen en volwassenen in staat stelt om de macht en verantwoordelijkheid voor beslissingen te delen?
- Is het een beleidsvereiste dat kinderen en volwassenen de macht en verantwoordelijkheid voor beslissingen delen?

Deze activiteit zal een impact hebben op de ontwikkeling van verschillende sociale vaardigheden en waarden. Wat kinderen betreft, in termen van sociale basisvaardigheden, wordt zowel het groepsbewustzijn als het gevoel bij een groep te horen ontwikkeld. In termen van complexe sociale vaardigheden, empathie, emotionele intelligentie, assertiviteit, luistervaardigheid, het vermogen om gevoelens en emoties over te brengen, het vermogen om een probleem te definiëren en oplossingen te evalueren, onderhandeling, erkenning, besluitvorming en de verdediging van de eigen en andermans rechten worden ontwikkeld.

Dit is de reden waarom de impact tot uiting komt in waarden, in hun socialisatie, besluitvorming, burgerschap, leiderschap, training voor de toekomst voor hun participatie als volwassen burgers. Ook bevordert het rekening houden met intersectionele benaderingen een veel meer inclusieve en holistische benadering, waarbij kwesties als

gendergelijkheid, leeftijd, diversiteit/handicap, seksuele identiteit, milieu enz. worden aangepakt.

Wat het professionele niveau betreft, zijn de professionele vaardigheden die zich onderscheiden van deze activiteit de volgende: creativiteit en nieuwsgierigheid; empathie; assertiviteit; actief luisteren; onvoorwaardelijke acceptatie; transparantie; authenticiteit en kennis van kinderopparticipatie.

Bijlage twee: sjabloon voor oefeningen in sectie B

Fasen in het proces	Uitdagingen/kansen	Vaardigheden
<p>Intake en betrokkenheid Context en kader Eerdere ontmoeting met kinderen (om deelname aan te moedigen)</p>	<p>Context en kader</p> <p>Eerdere ontmoeting met kinderen (om deelname aan te moedigen)</p> <p>Participatie van kinderen bevorderen moet betekenen dat zowel kinderen zelf als volwassenen bewust worden gemaakt van het feit dat participatie op alle gebieden natuurlijk en frequent moet zijn.</p> <p>Bij de eerste ontmoeting met kinderen is het essentieel dat professionals hen uitleggen dat ze burgers zijn. Daarom zijn het respecteren van hen en het luisteren naar hun mening sleutelaspecten op dit eerste moment. Dit vereist duidelijke informatie die past bij de leeftijd van de kinderen.</p>	<p>Vraag mijn team/organisatie om een expliciet beleid dat van mij verwacht dat ik de communicatie van kinderen notuleer, inclusief wat er werd gecommuniceerd, hoe, via welke methoden/media, wanneer en waar, waarom en ook dat ik non-communicatie van kinderen notuleer.</p> <p>Vraag mijn team/organisatie om specifieke formulieren die vereisen dat ik de communicatie met kinderen notuleer, inclusief wat er werd gecommuniceerd, hoe het werd gecommuniceerd, via welke methoden/media, wanneer, en waar, waarom en ook om de niet-communicatie met kinderen te noteren.</p>
<p>Groepsbijeenkomst met ouders Uitleg over de activiteiten (nadruk op participatie van kinderen en de implicaties voor de toekomst)</p>	<p>De betrokkenheid van gezinnen is hierbij essentieel.</p> <p>Zodra kinderen en adolescenten besluiten om aan dit proces deel te nemen, moet de ontmoeting met hun ouders erop gericht zijn om het recht van kinderen op participatie te benadrukken en de implicaties die dit kan hebben voor hun toekomst.</p>	<p>Vraag mijn team/organisatie om een expliciet formulier waarin ik de communicatie met de ouders moet notuleren, inclusief wat er is gecommuniceerd, hoe, door welke methoden/media, wanneer en waar.</p> <p>Vraag mijn team/organisatie om de zorgen van ouders te identificeren en te definiëren.</p>

<p>Gegevensverzameling en beoordeling Individueel gesprek met gezin en kind Geïnformeerde toestemming</p>	<p>Met elk kind en zijn gezin wordt een individueel gesprek gehouden om hun twijfels en zorgen over dit proces op te helderen. Ze worden gevraagd om geïnformeerde toestemmingsformulieren te lezen en te ondertekenen.</p>	<p>Vraag mijn team/organisatie om een expliciet formulier waarin ik de communicatie met ouders en kinderen moet notuleren, inclusief wat er is gecommuniceerd, hoe, door welke methoden/media, wanneer en waar, waarom en ook om de non-communicatie met kinderen vast te leggen .</p> <p>Vraag mijn team/organisatie om de zorgen van ouders en kinderen te identificeren en te definiëren.</p>
<p>Planning, interventie en monitoring met kinderen</p>	<p>Samen met professionals en kinderen activiteiten ontwikkelen die te maken hebben met participatie.</p> <p>Technieken (enkele voorstellen):</p> <p>Dynamiseringstechnieken / ijsbrekeractiviteiten (zie Orlik, 1979, 1986)</p> <p>Dit is een activiteit die bedoeld is om mensen te helpen elkaar te leren kennen en waarbij meestal namen en andere persoonlijke gegevens worden uitgewisseld. Het is een teambuildingactiviteit die is ontworpen om groepen te helpen zich te verbinden en een team te worden.</p> <p>Enkele vragen om beoefenaars in deze inleiding te begeleiden kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat is je naam - Hoe oud ben je? - Waar woon je? - Waar ga je naar school? - Wat zijn je voorkeuren, je hobby's? - Wat wil je nog meer delen met de groep? <p>Brainstormen (zie Osborn, 1953)</p>	<p>Vraag mijn team/organisatie om doelstellingen te formuleren, mogelijke strategieën te evalueren, middelen vast te stellen en timing.</p> <p>Mijn team vragen om plan uit te voeren, voortgang te bewaken en plan bij te stellen.</p>

	<p>Deze techniek maakt het mogelijk om meningen of positieve attitudes vast te leggen, om zorgen te verzamelen, om concrete werkvoorstellen te formuleren in overeenstemming met de percepties van kinderen (Osborn, 1953).</p> <p>Enkele vragen kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Welke onderwerpen zou je in de commissies willen bespreken? - Wat zou je van beleidsmakers vragen? - Hoe zou je willen dat je stad eruit ziet? (Orlik 1979, 1986). <p>Phillips 66 (zie Dabell, 2020)</p> <p>De groep wordt onderverdeeld in subgroepen van zes kinderen en deze groepen besteden zes minuten (vandaar Phillips 66) aan het bespreken van mogelijke oplossingen voor een vastgesteld probleem en rapporteren vervolgens aan de grotere groep met een voorstel van oplossing.</p> <p>Deze methode is met name geschikt om grote groepen te helpen effectiever ideeën te genereren en geeft deelnemers de ruimte en vrijheid om zich gelijkwaardig uit te drukken, zodat zoveel mogelijk creatieve stemmen bijdragen aan het oplossen van het probleem.</p> <p>Enkele vragen om je op weg te helpen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoe zou je willen dat je stad eruit ziet? - Waarom denk je dat deze kwestie belangrijk is voor jou en voor alle mensen die in je stad wonen? - Wat vind je het minst leuk aan je buurt? - Wat vind je het leukst aan je buurt? - Heb je ideeën over hoe je kunt oplossen wat u zou willen veranderen?	
--	--	--

	<p>Zodra de groepen zijn onderverdeeld, wordt een vertegenwoordiger gekozen om de ideeën van het team te noteren en te presenteren.</p> <p>Elke groep evalueert zijn ideeën en legt ze voor aan de begeleider. De ideeën worden vervolgens besproken en kunnen in de vorm van een poster of ander materiaal worden opgehangen in de ruimte of plaats waar de bijeenkomst is gehouden.</p> <p>Beeldtechniek (zie Moreno, 1946, 1959, 1969)</p> <p>Het zoekt naar spontane expressie en bewustzijn van gedachten, gevoelens, emoties, attitudes, enz. die het begrip en het vermogen om beslissingen te nemen bevorderen, evenals om ze te oefenen. Het is een actietechniek die voorkomt dat kinderen zichzelf blokkeren en alles afwijzen dat buiten hun comfortzone valt.</p> <p>De kinderen ervaren de oefening als een spel van representatie op een natuurlijke manier waardoor ze ook sociaal kunnen leren, waarbij empathie, respect en grenzen de basis vormen van de activiteit.</p> <p>We werken in kleine groepen (maximaal acht) en individueel. Als we een ruimte hebben van 15 mensen, vragen we hen om in drie groepen te verdelen, elke groep wordt gevraagd om uit te beelden, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Buurtvertegenwoordiging. - Vertegenwoordiging van vakbond. - Vertegenwoordiging van participatie. - Weergave van een situatie in de buurt. - Vertegenwoordiging van hoe ze zich voelen, enz.	
--	--	--

	<p>Om het te kunnen uitbeelden, moeten ze het erover eens zijn. Zodra de voorstelling is gemaakt, moeten ze deze uitleggen en kan de rest van de groep vragen stellen. Dit wordt eveneens gedaan met de andere groepen en hun idee, de gedachte, het voorstel, het gevoel.</p> <p>Hetzelfde kan individueel worden gedaan.</p> <p>Scrumtechniek (post-it) (zie Herranz, Silva en Herranz, 2014; Aichinguez en Holl, 2017)</p> <p>Het omvat het opsplitsen van de ideeën en voorstellen van de kinderen in kleinere, beter beheersbare modules, zodat elke taak kan worden gevolgd. Het helpt ook om ideeën om te zetten in acties en acties in prestaties.</p> <p>Deze techniek begint met het creëren van een ruimte op de muur of het whiteboard die toegankelijk is voor alle kinderen. Taken en acties zijn onderverdeeld in 1) activiteit, 2) nog te doen, 3) in uitvoering, 4) te controleren en 5) gereed. Er wordt ook een lijst opgesteld met alle functies en kenmerken die in elk van de voorstellen moeten worden opgenomen.</p> <p>Zodra al deze technieken zijn uitgevoerd, kiest de groep zijn vertegenwoordiger die deel zal uitmaken van het LOKAAL COMITÉ dat tot doel heeft een werkteam samen te stellen om de acties te ontwikkelen via een democratisch organisatie-model, maar dat ook voorziet dat een van de personen de referentiepersoon zal zijn.</p>	
<p>Eindevaluatie beëindiging</p>	<p>en</p> <p>Feedback van de Commissie Afspraken over kindervergaderingen Groepsevaluatie</p> <p>De evaluatie omvat twee elementen: ten eerste met de deelnemers aan het programma en ten tweede met de organisatie zelf (Cussiánovich y Martínez,</p>	<p>Vraag mijn team/organisatie om de algehele voortgang te evalueren, en feedback te geven aan het team over hoe diensten, programma's en professionals werken.</p>

	<p>2014; Martínez y Cabrerizo, 2015; MEPSYD, 2008; UNICEF, 2008, 2018; Verhellen, 1997).</p> <p>Referenties met de deelnemers aan het programma ¹:</p> <p>(a) De eerste wordt uitgevoerd met de kinderen die deelnemen aan de projectacties. Het vindt plaats aan het einde van elke activiteit. Het is erg eenvoudig; er worden vragen gesteld over de ontwikkeling van de activiteit en de mate van acceptatie en participatie. Bovendien wordt aan het einde van de participatieperiodes een vergadering bijeengeroepen om de activiteiten en het proces te evalueren tot aan de definitieve beslissing over het voorstel dat moet worden voorgelegd aan de gemeentelijke kindervergaderingen en aan de plenaire sessies met de aanwezigheid van de gemeentelijke politieke vertegenwoordigers.</p> <p>Enkele aspecten die met de groep kunnen geëvalueerd worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoe voelde je je in de groep? - Wat vond je leuk aan de activiteit? - Wat vond je het leukst? - Wat vond je het minst leuk? - Wat zou je voorstellen om het te verbeteren? - Welke andere activiteiten zou je voorstellen? - Wat heb je uit de groep gehaald? - Is de ondersteuning door de groep en door de professionals adequaat geweest? Op welke manier? En als het niet voldoende was, geef dan aan wat er verbeterd kan worden. <p>b) Bij de tweede zijn de professionals betrokken. Het wordt uitgevoerd aan het einde van elke activiteitycyclus en aan het einde van het proces dat</p>	
--	---	--

---

¹ Zie voor meer informatie over dit podium: Cussiánovich y Martínez (2014; Martínez y Cabrerizo (2015); Lansdown (2011). MEPSYD (2008); Poudyal (2006); Save the Children; UNICEF (2008, 2018); Verhellen (1997).)

	<p>samenvalt met het schooljaar. Deze evaluatie wordt gebruikt om het volgende schooljaar te plannen.</p> <p>Sommige aspecten die door de professionals moeten worden beoordeeld, kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat was de houding van de kinderen? - In welke mate hebben ze deelgenomen aan de sessies? - Was de methodiek effectief? - Werden ze aangemoedigd om hun vertrouwen te ontwikkelen om effectief te participeren? - Is er een sfeer gecreëerd waarin ze zich welkom, geaccepteerd en aangemoedigd voelen? - Voelden alle kinderen in de kinderadviesgroep zich even gewaardeerd en betrokken? - Was informatie toegankelijk voor alle kinderen? - Was er gelegenheid om zorgen te uiten als iemand zich buitengesloten of gemarginaliseerd voelde? - Welke resultaten hebben kinderen zelf ervaren door hun deelname aan de kinderadviesgroep? - Wat betreft de kinderadviesgroep: Voelden ze zich zelfverzekerder? Zijn ze zich meer bewust van hun rechten? Voelen ze zich beter in staat om in het openbaar te spreken? Voelen ze zich meer gewaardeerd in hun gemeenschap? Hebben ze nieuwe vrienden gemaakt? Hebben ze de kans gehad om mensen te ontmoeten die ze anders niet zouden hebben ontmoet? <p>Vanuit het standpunt van de organisatie, in dit geval managers en beleidsmakers, kunnen sommige te evalueren aspecten verband houden met de volgende vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hadden de kinderen voldoende informatie om een positieve beslissing te nemen over hun participatie aan de groep? 	
--	---	--

Referenties

Aichinger, A., & Holl, W. (2017). Group therapy with children: psychodrama with children. Springer.

[Aranda, G. y Malagón, F.J. \(2013\). Guía de Gestión Ciudades Amigas de la Infancia. UNICEF Comité Español.](#)

[Ayuntamiento de Madrid \(2022\). IV Plan de Infancia y Adolescencia \(2020-2023\).](#)

[Cabrerizo, L., Martínez, M., Zelaya, M., García, M. y Andrés, M. \(2018\). Guía para promover la participación infantil y adolescente en la ciudad de Madrid. Madrid: Ayuntamiento de Madrid. Ayuntamiento de Madrid.](#)

[Council of Europe \(2015\). Handbook on European law relating to the rights of the child.](#)

[Comunidad de Madrid \(2017\). Plan de Infancia y Adolescencia de la Comunidad de Madrid \(2017-2021\). Consejería de Políticas Sociales y Familia. Dirección General de la Familia y el Menor.](#)

Cussiánovich, A. y Martínez, M. (2014). Child Participation, Constituent of Community Well-Being. En AA. VV, Handbook of Child Well-Being. Theories, Methods, and Policies in Global Perspective. Vol.4, (pp. 2503-2536). Springer.

[Dabell, J. \(2020, January 13\). The discussion method 66.](#)

[European Commission \(2021\). EU strategy on the rights of the child.](#)

Hart, R. (1992). Children´s participation from Tokenism to citizenship. UNICEF.

Herranz, T., Silva, L., y Herranz, M. (2014). Psicoterapia con niños y psicodrama: La cura por la alegría. Síntesis

[Martínez, M. y Cabrerizo, L. \(2015\). Guía para la Evaluación. Herramienta Prota-Estela. Save the Children International & Enclave de Evaluación.](#)

Moreno, J. L. (1946). Psychodrama Vol. 1. Beacon House.

Moreno, J. L. (1959). Psychodrama Vol. 2: Foundations of Psychodrama. Beacon House.

Moreno, J. L. (1969). Psychodrama Vol. 3: Action Therapy and Principles of Practice. Beacon House.

[Ministerio de Derechos Sociales y Agenda 2030 \(2022\). Infancia con Derechos: Plan de Acción Estatal para la Implementación de la Garantía Infantil Europea \(2022-2030\). Gobierno de España.](#)

Orlik, T. (1979). The Cooperative Sports and Games Book: Challenge without Competition. Writers and Readers.

Orlik, T. (1986). Juegos y deportes cooperativos. Popular.

Osborn, A.F. (1953). Applied imagination. Principles and procedures of creative thinking. Charles Scribner's Sons.

Secretaría General Técnica del MEPSYD (Ed.). (2008). Informe Técnico sobre experiencias de participación social efectiva de niños, niñas y adolescentes. MEPSYD.

[Shier, H. \(2001\). Pathways to participation: openings, opportunities, and obligations. Children & Society, 15\(2\), 107-117.](#)

[UN \(1989\). Convention on the Rights of the Child.](#)

[UN \(2015\). Sustainable Development Goals.](#)

[UNICEF Comité Español \(2008\). Bases para un debate sobre la participación infantil en el ámbito local. UNICEF.](#)

[UNICEF \(2018\). National human rights institutions \(NHRIs\). Series: Tools to support child-friendly practices. CHILDREN'S PARTICIPATION IN THE WORK OF NHRIs. UNICEF.](#)

Verhellen, E. (1997). Convention on the Rights of the Child: Background, Motivation, Strategies, Main Themes. Garant.

Aanvullende bibliografie

Lansdown, G. (2011). Every Child's Right to be heard: A resource guide on the UNCRC. General Comment No.12, Save the Children and UNICEF.

Poudyal, R. (2006). Children and Young People as Citizens: Partners for Social Change.

[Save the Children.](#)

Shearon, E. M. (1980). Psychodrama with children. Acta Paedopsychiatrica: International Journal of Child & Adolescent Psychiatry, 45(5), 253-268.